

2. **Гребешкова, О. М.** Становлення ІТ-аутсорсингу в Україні: огляд через призму світової практики [Текст] / О. М. Гребешкова, О. Ю. Стельмах // Формування ринкової економіки: зб. наук. пр. – К., 2011. – Вип. 25. – С. 305–313.
3. Исследование сервисом top\$dev рынка аутсорс-программирования Восточной Европы – 2014 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://topsdev.org/blog/obzor-rinka-freelance-2014.htm> – Загл. с экрана.
4. **Ільєнко, О. В.** Аналіз ринку ІТ-аутсорсингу в Україні – 2014 [Електронний ресурс] / О. В. Ільєнко, Н. К. Мороз. – Режим доступу: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_09/159.pdf – Заголовок з екрана.
5. **Логутова, Т. Г.** Інтелектуальні технології: проблеми розвитку та шляхи впровадження в Україні [Текст] / Т. Г. Логутова, Б. Б. Каргін // Вісн. Приазов. держ. техн. ун-ту. Сер.: Екон. науки. – 2014. – Вип. 28. – С. 254–258.
6. **Матвій, І. Є.** Особливості розвитку ІТ-аутсорсингу в Україні – 2013. - [Електронний ресурс] / І. Є. Матвій. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/VNULPP_2013_754_28.pdf. – Заголовок з екрана.
7. **Мешко, Н. П.** Впровадження та управління моделлю аутсорсингу ІТ-послуг на підприємствах [Текст] / Н. П. Мешко, Н. Р. Гловацька // Вісн. Дніпропетр. ун-ту. Сер.: Менеджмент інновацій. – 2014. – Вип. 3. – С. 45–52.
8. **Мешко, Н. П.** Перспективи розвитку сфери ІТ як провідної інноваційної галузі України [Текст] / Н. П. Мешко, М. К. Костюченко // Вісн. Дніпропетр. ун-ту. Сер.: Менеджмент інновацій. – 2015. – Вип. 4. – С. 71–77.
9. **Abolhasan, F.** Kundenzufriedenheit im IT-Outsourcing – Das Optimum realisieren [Electronic resource] / F. Abolhasan. – Access mode: <http://www.funkschau.de/telekommunikation/artikel/110293/> – Title from the screen.
10. Miratech research Hi-Tech in R&D: New Market for Ukrainian IT Business [Electronic resource]. – Access mode: <http://itukraine.org.ua/> – Title from the screen.

Надійшла до редколегії 22.11.15

УДК 338.246.025(477):339.727.22

О. І. Негрич

Львівський інститут економіки і туризму, Україна

ОЦІНКА РИЗИКІВ ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА, СПРИЧИНЕНИХ КОНКРЕТНИМИ МОТИВАЦІЯМИ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕТОРІВ

Проаналізовано основні мотиви і демотиватори іноземних інвесторів у здійсненні інвестування, проведено систематизацію за основними класифікаційними ознаками. Висвітлено й згруповано головні форми реалізації інвестиційних проєктів. На основі аналізу класифікацій мотиваций та форм реалізації інвестиційних проєктів оцінено ризики для держави, спричинені конкретними мотиваціями іноземних інвесторів, і сформовано рекомендації щодо їх уникнення чи зменшення.

Ключові слова: іноземні інвестиції, мотивації інвесторів, форми інвестицій, ризики, керування інвестиційною діяльністю.

Проанализированы основные мотивы и демотиваторы иностранных инвесторов в осуществлении инвестирования, проведен систематизация мотивов по основным классификационным признакам. Отображены и сгруппированы главные формы реализации инвестиционных проектов. На основании анализа классификаций мотиваций и форм реализации инвестиционных проектов проведена оценка рисков для государства, обусловленных конкретными мотивациями иностранных инвесторов, и сформированы рекомендации по их устранению или уменьшению.

Ключевые слова: иностранные инвестиции, мотивации инвесторов, формы инвестиций, риски, управление инвестиционной деятельностью.

The main motives and demotivators of foreign investment implementation are analyzed in the article and also the main motives are systematized by main classification criteria. The main investment projects forms are analyzed and classified in the article also. Risk assessment for the state as a result of the specific foreign investors' motivations is described in the article based on the motivations and investment projects forms' classifications analysis. Also there are formed the recommendations for the risk avoidance or reduction in the article.

Key words: foreign investments, investors' motivations, investment forms, risks, investment activity government.

Вступ. На сучасному етапі розвитку світової економічної системи в умовах посилення глобалізації надзвичайно важливою є проблема залучення іноземних інвестицій, оскільки суттєве зниження інвестиційних потоків може порушити світову макроекономічну рівновагу. У світі загалом і в Україні зокрема посилюється конкурентна боротьба через зростаючий попит національних економік на інвестиційні ресурси, усе гостріше постає питання щодо формування дієвого механізму залучення іноземних інвестицій. Вивченню теоретичних засад іноземного інвестування присвячено праці таких вітчизняних науковців, як Н. О. Татаренко, А. П. Дука, І. А. Бланк, Г. Федоренко. Серед зарубіжних авторів, які досліджували це питання та розробили моделі для кращого розуміння інвестиційного процесу, можна назвати М. Ю. Портера, Г. М. Марквіца, Р. А. Манделла, Дж. М. Флемінга. Мотивації прямого іноземного інвестування вивчали Р. Р. Міллер, Д. Р. Вейгель, Дж. Г. Даннінг, а також вітчизняні науковці: Б. В. Губський, А. П. Гайдучкий, Д. Г. Лук'яненко. Вагомий внесок у дослідження керування інвестиційною діяльністю належить Л. М. Борщу, В. Ф. Мартиненку, А. А. Пересаді. Проте проблему мотивацій в інвестиційній діяльності ще не до кінця вивчено. Недостатньо досліджене, але варте уваги, питання оцінки ризиків для національного господарства, спричинених конкретними мотиваціями іноземних інвесторів, та розробки рекомендацій щодо вдосконалення керування інвестиційною діяльністю для уникнення чи зменшення можливих негативних впливів іноземних інвестицій.

Постановка завдання. Метою написання статті є оцінка ризиків для держави, спричинених конкретними мотиваціями іноземних інвесторів, та формування рекомендацій щодо їх уникнення чи зменшення шляхом аналізу та систематизації основних мотивацій іноземних інвесторів і форм реалізації інвестиційних проектів.

Результати. Основною метою будь-якої інвестиційної діяльності зазвичай є отримання прибутку чи досягнення соціального ефекту. За допомогою інвестування його учасники реалізують індивідуальні інтереси. А саме: інвестори повертають вкладені капітали, замовники отримують реалізований інвестиційний проект та доходи від його використання, а споживачі задовольняють свої потреби.

Виділяють низку факторів, що можуть впливати на досягнення найбільшого ефекту від інвестиційної діяльності. До них можна віднести інфляцію, екологічні

зміни, посилення конкуренції, політичну нестабільність, дефіцит та обмеженість коштів і ресурсів тощо. Неврахування цих факторів у процесі керування інвестиційною діяльністю може призвести до негативних наслідків (зниження доходів і прибутків учасників, низької ефективності інвестицій, значних строків окупності проєктів, відставання із впровадженням нових технологій і практичним використанням результатів наукових досягнень, запізнілої появи нової продукції на споживчому ринку).

Результати досліджень американської фірми «Мак Гроу Хілл» свідчать, що більшість інвесторів (48 %) вкладають капітал за кордон для освоєння нових ринків, частина інвесторів (20 %) – для досягнення високої рентабельності, решта (10 %) – для пошуку сировини тощо [1]. Існують ще і такі мотиваційні чинники, як податкові пільги, економія транспортних витрат тощо. У країнах Центрально-Східної Європи більшість інвесторів (34 %) вкладають кошти із метою віднайти нові ринки і значна частина (29 %) – щоб зміцнити стратегічні позиції [1].

Найпоширенішими мотивами для інвестування вважають надлишок певних ресурсів у суб'єкта господарювання або приватної особи й ефективну, обґрунтовану, привабливу та реалістичну інвестиційну ідею. Серед основних мотивів для іноземних інвесторів варто виокремити такий фактор, як обсяг і перспективи збільшення ринку приймаючої країни. Представники промислових і транспортних підприємств до суттєвіших мотивацій відносять близькість до країни, у якій працюють материнські компанії, а використання транснаціональними корпораціями прямих іноземних інвестицій пояснюють такими основними мотивами, як виробничо-економічні, маркетингові, пропагандистські, персональні та престижні.

Серед важливих мотивів для іноземного інвестування можна назвати можливість подолання торговельних бар'єрів, оскільки імовірні ситуації, коли ввезення деяких товарів чи послуг до іноземної держави неможливе або утруднене через різні обмеження або тому, що єдиною можливістю їх продажу є їх виробництво на місці. У даному випадку суттєвим аргументом для інвестування є митні тарифи та квоти.

Не менш важливим мотивом для іноземного інвестування є наявність кваліфікованих кадрів та низька вартість робочої сил, а також можливість скорочення транспортних витрат для компаній, які збувають продукцію.

Для деяких видів продукції, особливо технічно складної, необхідні післяпродажне обслуговування, консультаційні та інші послуги, які потребують постійної присутності виробника на ринку. Те саме стосується і доступності сировини [2].

Значна частина іноземних інвестицій обумовлена техніко-економічними причинами і спрямована на створення за кордоном власної інфраструктури сучасних зовнішньоекономічних зв'язків (складів, транспортних підприємств, банків, страхових компаній тощо), тобто мережі переважно для збуту товарів і послуг, вироблених у країні-експортері [Там же].

Існують ще такі фактори, як відносна м'якість екологічних норм, прагнення інвестора утримати контроль над прибутками, збутом, якістю продукції та захист власних ноу-хау.

Поряд із чинниками, що сприяють здійсненню іноземних інвестицій у певну країну, виділяють і фактори, які перешкоджають рішенню інвестора здійснювати інвестиційну діяльність, – так звані демотиватори.

Основними демотиваторами щодо здійснення іноземних інвестицій можна вважати: мінливість податкового законодавства, свавілля органів державної влади та корупція, організована злочинність, проблеми митно-тарифного регулювання,

недисциплінованість постачальників і замовників, нерозвиненість ринкової інфраструктури.

Значну частину інвестицій вивозять (у тому числі з розвинутих країн із стабільною економікою) у ті країни, де ставки податків нижчі і де більше можливості приховати незаконно отримані кошти [3, с. 82–88].

До демотиваторів іноземного інвестування слід віднести неналежну якість матеріалів і комплектуючих, які постачають внутрішні підприємства, а також несвоєчасність їх постачання.

Не менш важливим фактором є наявність або відсутність у країні інших іноземних інвесторів. Присутність у країні інших інвесторів певним чином свідчить про наявність прибуткового ринку і полегшує інвесторам оцінку ефективності своїх інвестиційних проєктів (іноземні компанії часто сприймають як потенційних клієнтів). Коли ж на ринку відсутні інші іноземні інвестори, то можна стати першовідкривачами ринку [4, с. 82–88].

Значущим фактором є диверсифікація внеску, яка являє собою дуже ефективний та поширений засіб боротьби з інвестиційним ризиком. За рахунок розміщення інвестицій у різних фірмах і компаніях інвестор «застраховує» себе від нестабільності ринку чи галузі, а великі інвестори часто диверсифікують свої внески, розподіляючи їх між ринками різних країн.

Цікавим та вартим уваги фактором у розміщенні інвестицій є так звана концепція життєвого циклу продукту Раймонда Вернона. Життєвий цикл продукту починається, коли компанія вводить новий продукт, який відрізняється від старих. На початкових етапах продукт новий і користується великим попитом, а отже, фірма має великі прибутки, але згодом з'являються інші нові продукти, які можуть певним чином витіснити попередній. У такому випадку можна перенести виробництво вже не нового продукту до іншої країни, де він ще абсолютно новий і попит на нього буде таким же великим, як і на початку свого виходу в країні-інвесторі. Таким чином, шляхом інвестування можна дещо продовжити найприбутковішу стадію у виробництві товару [5, с. 148–153].

Проаналізувавши всі вищеперелічені мотивації іноземних інвесторів, можна визначити їх основні ознаки (табл. 1).

Іноземне інвестування можна здійснювати в різних формах залежно від певних факторів.

Основними формами прямого іноземного інвестування є заснування підприємства чи його структурного підрозділу, придбання акцій підприємства, реінвестування (повторні капітальні вкладення) прибутку підприємства з іноземними інвестиціями у країні-одержувачі, міжкорпораційне (у межах структурних підрозділів ТНК) переведення капіталу [4, с. 56].

Українське законодавство визначає такі форми здійснення іноземних інвестицій:

- часткова участь підприємствах;
- створення підприємств, що повністю належать іноземним інвесторам;
- придбання безпосередньо не забороненого законами України нерухомого чи рухомого майна;
- придбання самостійно або за участю українських юридичних чи фізичних осіб прав користування землею концесій на використання природних ресурсів на території України;
- придбання інших майнових прав [6].

Класифікація мотивацій іноземних інвесторів*

Ознака	Вид
Надлишкові (дешеві) фактори виробництва	Дешева кваліфікована робоча сила
	Дешеві та доступні ресурси
	Доступність капіталу
Інфраструктура	Близькість до споживача (зменшення транспортних витрат)
	Наявність доріг, каналів, портів, мостів, аеродромів, складів, систем зв'язку, водо- та енергопостачання тощо
Інституційні фактори	Можливість подолання торговельних бар'єрів
	Ліберальні екологічні норми
	Низькі податки на доходи
	Стабільність економічного, політичного середовища (рівень злочинності, корупції і т. д.)
Інші	Диверсифікація ризику
	Імідж/PR
	Захист власних ноу-хау
	Наявність (відсутність) інших інвесторів
	Проникнення на інші конкурентні ринки
	Розширення виробничих потужностей
	Продовження життєвого циклу продукту
Супровід клієнта	

*Склав автор.

Також виділяють такі форми іноземного інвестування:

- ліцензійні контракти з фірмами країн-реципієнтів, що дають інвестору можливість виходу на ринок із мінімальним ризиком;
- управлінські контракти, тобто укладання довгострокових контрактів для процесу проникнення у країни, у яких тільки розвиваються ринкові відносини;
- формування підприємств «під ключ» (фірма-постачальник зобов'язана повністю забезпечити фінансування проекту, гарантувати підготовку місцевої робочої сили, організувати збут продукції);
- угоди «продукт у руки», у яких передбачено підготовку іноземною фірмою місцевих спеціалістів, що повинні забезпечити функціонування об'єкта, який будують;
- угоди про розподіл виробництва, про «ризиковані проекти» (в основному стосовно розвідки та видобування природних ресурсів);
- операції зустрічної торгівлі (товарообмінні угоди, угоди на компенсаційній основі, операції на давальницькій сировині, поставки на комплекцію, викуп застарілої продукції тощо);
- проектне фінансування [7, с. 148–153].

Переглянувши подані класифікації та проаналізувавши всі перелічені вище форми, їх можна класифікувати, визначивши основні критерії розподілу (табл. 2).

У результаті аналізу мотивацій іноземних інвесторів і форм реалізації інвестиційних проектів можна визначити ризики, з якими стикається держава під час реалізації інвестиційних проектів, та сформулювати рекомендації щодо застосування інструментів і заходів для уникнення, мінімізації чи компенсації можливої або вже заподіяної шкоди.

Критерії класифікації форм прямого іноземного інвестування*

Ознака	Вид
За формою участі (власності)	Повна власність інвестора
	Часткова участь
	Змішана (часткова + участь держави)
Форми, засновані на контрактних зв'язках	Ліцензійні контракти (ноу-хау, технології)
	Управлінські контракти (обладнання)
	Угоди «продукт у руки» (підготовки спеціалістів)
	Формування підприємства «під ключ» (фінансування всього проекту, організація збуту)
	Проектне фінансування (фінансування підготовки проекту підприємства)
	Угоди «ризиковані проекти» (розвідка природних ресурсів)
	Змішані (поєднання декількох попередніх)
Для розширення підприємства	Міжкорпоративне переведення коштів (у межах ТНК)
	Реінвестування прибутку (для розширення вже існуючого підприємства)
Інші	Операції зустрічної торгівлі (товарообмін, обмін технологіями)

* Склад автор.

Якщо основною мотивацією іноземного інвестора є дешева кваліфікована робоча сила, то в разі появи такого підприємства виникає ризик «переманювання» висококваліфікованого персоналу з вітчизняних підприємств, що, звичайно, негативно впливає на державу. Тому в разі укладання угоди з такими інвесторами варто передбачити обов'язкову вимогу стосовно формування соціальних пакетів, обов'язкового соціального страхування тощо.

У ситуації, коли основним мотивом для іноземного інвестора є дешеві/доступні природні ресурси, існує ризик вичерпування відповідних ресурсів, що, у свою чергу, може призвести до порушення сталого економічного розвитку. Для уникнення такої проблеми або її зменшення необхідно обов'язати інвестора відновлювати ресурси (якщо це можливо), а також інвестувати в інші сфери, зокрема, у ті, що особливо потребують іноземного капіталу.

Наявність якісної інфраструктури може також слугувати мотивацією для капіталовкладень. У даному випадку цілком імовірним є погіршення стану доріг, що можна компенсувати зобов'язанням із боку інвестора відновлювати дорожнє покриття чи здійснювати внески для проведення ремонтних робіт.

Такий мотив для іноземних інвесторів, як ліберальні екологічні норми, може призвести до забруднення навколишнього середовища (через різні викиди, стічні води тощо). У даній ситуації необхідно забезпечити державний контроль і передбачити компенсацію за забруднення навколишнього середовища.

У результаті незначного податкового навантаження відбуватиметься репатріація коштів, вивільнених від оподаткування, що, у свою чергу, може спричинити дефіцит платіжного балансу. Імовірне вирішення такої проблеми – зобов'язання іноземних інвесторів використовувати вивільнені від оподаткування (або їх частину) кошти на розширення виробництва, переоснащення матеріально-технічної бази, запровадження новітніх технологій та/або повернення кредитів, використаних на зазначені цілі, і сплату відсотків за ними.

Особливо популярне на даному етапі інвестування в інші країни з метою підвищити імідж своєї компанії чи для пі-ару. У такому випадку інвестиційні ресурси спрямовують у перспективні/популярні регіони – столицю чи великі міста,

у які й так залучають достатню кількість іноземного капіталу. У результаті такого перерозподілу капіталу формується відсталість периферій, що призводить до регіональних диспропорцій. Для уникнення такої ситуації необхідне стимулювання урядом інвестування в найбільш відсталі регіони та депресивні галузі економіки, а також заохочення вкладення інвесторами капіталу в регіони із високим рівнем безробіття.

Виділяють випадки, коли основним мотивом іноземного інвестора є наявність на ринку інших іноземних вкладників капіталу, що свідчить про прибутковий ринок та полегшує інвесторам оцінку ефективності своїх інвестиційних проєктів, крім того, іноземні компанії часто сприймають як потенційних клієнтів і замовників. У такій ситуації може посилитися конкуренція між іноземними інвесторами, що, імовірно, спричинить витіснення місцевих фірм із ринку, а це вже можна розцінювати як загрозу економічній безпеці. Для уникнення негативних наслідків діяльності іноземних інвесторів необхідні державна підтримка національних фірм, підвищення національної конкурентоспроможності шляхом надання R & D стимулів – грантів у сфері досліджень і розробок, надання пільг для проведення науково-дослідних робіт за програмами уряду.

Якщо ж мотивом інвестора є відсутність інших інвесторів, тобто можливість бути монополістом, то ризиком для держави-реципієнта інвестицій є монополізація виробництва, що призводить до невиправдано високих цін на продукцію. Доцільним у такому випадку буде контроль із боку Антимонопольного комітету.

Розширення виробничих потужностей як одна з мотивацій іноземних інвесторів обумовлює імпорт проміжних комплектуючих із країни-інвестора, що спричиняє витіснення місцевих фірм із ринку. Для уникнення даного ризику державі слід зобов'язати використовувати місцеві комплектуючі (звичайно, належної якості) (табл. 3).

Продовження життєвого циклу продукту – ще один мотив здійснення іноземного інвестування. Ризиком для держави в такій ситуації є просування товарів, що вже пройшли життєвий цикл чи зняті з виробництва. Для уникнення негативного впливу необхідний державний контроль якості продукції та екологічний контроль.

Висновки. Проаналізувавши основні мотивації іноземних інвесторів, визначивши ризики для держави та сформувавши рекомендації щодо їх уникнення, можна стверджувати, що попри безперечний позитивний ефект від іноземного капіталу для країни-реципієнта існують певні застороги, моменти, які можуть негативно вплинути на економіку самої країни. Тому під час прийняття рішення щодо залучення конкретних іноземних інвестицій необхідно проаналізувати можливі ризики для держави та дотримуватися рекомендацій щодо їх уникнення.

Наукова новизна роботи полягає у встановленні взаємозв'язку між конкретними мотивами іноземних інвесторів та формами реалізації їх інвестиційних проєктів. Не менш важливим елементом наукової новизни є оцінка ризиків для держави від припливу іноземного капіталу, обумовлених конкретними мотиваціями інвесторів.

Практичне значення результатів роботи полягає у формуванні рекомендацій щодо вдосконалення керування інвестиційною діяльністю, урахування яких сприятиме уникненню чи зменшенню можливих негативних наслідків припливу іноземного капіталу.

**Ризики, зумовлені конкретними мотиваціями іноземних інвесторів,
та рекомендації щодо їх уникнення***

Мотивація	Ризик	Рекомендація
Дешева кваліфікована робоча сила	«Переманювання» висококваліфікованого персоналу	Зобов'язання формування соціальних пакетів, соціальне страхування, мінімізація різниці в оплаті
Дешеві/доступні природні ресурси	Вичерпування ресурсів → порушення сталого економічного розвитку	Зобов'язання відновлення ресурсів; зобов'язання інвестувати в інші галузі (що особливо потребують іноземних інвестицій)
Якісна інфраструктура	Погіршення якості доріг	Обов'язкові внески на ремонт доріг і т. д.
Ліберальні екологічні норми	Забруднення навколишнього середовища	Державний контроль за викидами, передбачення компенсації
Незначне податкове навантаження	Репатріація прибутку та коштів, вивільнених від оподаткування, → дефіцит платіжного балансу	Зобов'язання використовувати вивільнені кошти (або їх частину) на розширення виробництва, переоснащення (нові технології), повернення кредитів (сплата відсотків)
Імідж/пі-ар	Інвестування у перспективні/популярні (столиця, найбільші міста) регіони → відсталість периферії → регіональні диспропорції	Заохочення інвестування в галузі, які найбільш потребують цього, шляхом запровадження особливо привабливих стимулів
Наявність інших інвесторів	Посилення конкуренції між іноземними інвесторами → витіснення місцевих фірм із ринку → загроза економічній безпеці	Державна підтримка національних фірм, підвищення національної конкурентоспроможності
Відсутність інших інвесторів	Монополізація виробництва → невіправдано високі ціни	Контроль із боку Антимонопольного комітету
Розширення виробничих потужностей	Імпорт проміжних комплектуючих → витіснення місцевих фірм із ринку	Зобов'язання використання місцевих комплектуючих (належної якості або підвищення такої якості)
Продовження життєвого циклу продукту	Просування товарів, що вже пройшли життєвий цикл чи зняті з виробництва	Державний контроль за якістю продукції, екологічний контроль

* Склад автор.

Перспективним напрямом подальших досліджень за темою даної роботи можна вважати удосконалення механізму керування інвестиційною діяльністю на державному та регіональному рівнях.

Бібліографічні посилання

1. **Contessi, S.** Foreign Direct Investment, Productivity and Country Growth: An Overview [Text] / S. Contessi, A. Weinberger // Federal Reserve Bank of St. Louis Review. – 2009 – March/April. – № 91 (2). – P. 61–78.
2. **Шубеляк, О. І.** Особливості мотивації інвестиційної діяльності в трансформаційних економічних системах [Текст] / О. І. Шубеляк // Зб. наук. пр. – К., 2010. – С. 291–301.
3. **Баскова, М. К.** Мотивация инвестиционной деятельности [Текст] / М. К. Баскова, И. В. Анохов. – Иркутск : Изд-во ИГЭА, 2001. – 188 с.

4. **Дука, А. П.** Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування [Текст]: навч. посіб. / А. П. Дука. – 2-е вид. – К. : Каравела, 2008. – 432 с.
5. **Рут, Ф. Р.** Міжнародна торгівля та інвестиції [Текст] / Ф. Р. Рут, А. Філіпенко; пер. з англ. – К. : Основи, 1998. – 743 с.
6. Про режим іноземного інвестування [Текст]: закон України від 19.03.1996 р. № 93/96-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1995. – № 19. – С. 8.
7. **Майорова, Т. В.** Інвестиційна діяльність [Текст] / Т.В. Майорова. – К. : Центр навч. літ-ри, 2009. – 472 с.

Надійшла до редколегії 13.11.15

УДК 338.48

Т. А. Смирнова, І. Ю. Приварникова

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна

ФОРМУВАННЯ БРЕНДА МІСТА ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ШЛЯХ ПІДВИЩЕННЯ ЙОГО ПРИВАБЛИВОСТІ ДЛЯ ТУРИЗМУ

Досліджено роль брендингу в підвищенні привабливості міста для туризму. Проаналізовано брендинг окремих міст. Виявлено основні проблеми діяльності із формування та просування брендів для залучення туристів до регіону. Охарактеризовано етапи стратегічного підходу щодо формування ефективного бренда міста.

Ключові слова: територіальний брендинг, бренд, імідж, маркетингові інструменти, туризм, туристична галузь.

Исследована роль брендинга в повышении привлекательности города для туризма. Проанализирована деятельность по брендингу в отдельных городах. Выявлены основные проблемы деятельности по формированию и продвижению брендов для привлечения туристов в регион. Исследованы этапы стратегического подхода по формированию эффективного бренда города.

Ключевые слова: территориальный брендинг, бренд, имидж, маркетинговые инструменты, туризм, туристическая отрасль, стратегический подход.

The role of branding in enhancing the attractiveness of the city for tourism investigated. Factors influencing the formation of effective brand image and enhancing cities listed. Branding activities in some cities analyzed. The main problem of the formation and promotion of the brand to attract tourists found. Stages strategic approach to forming an effective city brand described.

Key words: territorial branding, brand image, marketing tools, tourism, tourist sphere, strategic approach.

Вступ. Нині у світі образ України та її регіонів сформовано несистемно й хаотично. У результаті привабливість окремих міст і територій України для туристів дуже низька. Зростання рівня глобальної конкуренції регіонів й окремих міст активізувала необхідність їх позиціонування, створення позитивного іміджу, образу на туристичному ринку. Просування локальних унікальних відмінностей таких територій України й формування бренда на їх основі – найефективніший інструмент підвищення туристичної привабливості регіону або окремого міста. За допомогою сучасних маркетингових інструментів, таких як брендинг, можна